

Behandeld door
Franciska Ederveen
Telefoon
0624661377
E-mail
franciska.ederveen@ouder-amstel.nl
Uw brief
d.d. 17 juni 2017
Ons kenmerk
Z2017-
Bijlage(n)
Verzonden

Adviesraad Sociaal Domein Ouder-Amstel
T.a.v. Ellen Forbes (voorzitter)
info@asdouderamstel.nl

Betreft
Uw advies over het conceptbeleidsplan
Schuldhulpverlening 2018-2022

Ouderkerk aan de Amstel
14 augustus 2017

Geacht mevrouw Forbes, beste leden van de Adviesraad,

Het advies van de Adviesraad Sociaal Domein over het conceptbeleidsplan Schuldhulpverlening 2018 -2022 hebben wij, zoals eerder per mail bevestigd, in goede orde ontvangen. In dezelfde mail hebben wij reeds aangegeven dat onze formele reactie, in verband met de zomervakantie en het reces, langer op zich zou laten wachten. Wij danken u voor uw begrip en willen u nogmaals bedanken voor u waardevolle bijdrage en advies. Onderstaand treft u onze reactie aan:

1.4 Het hebben van schulden kan participatie belemmeren, maar kan schuldhulpverlening ook ingezet worden als faciliterende of motiverende factor om de participatie te bevorderen?

De beschikbare schuldhulpverleningsinstrumenten zijn zeer divers. Het is zeker de bedoeling dat de inzet en de uitwerking daarvan twee kanten op werkt. Dus zeker ook gericht is om de participatie te stimuleren. Zoals beschreven in het beleidsplan moet men voor het (opnieuw) realiseren van economische zelfredzaamheid op 5 levensdomeinen in samenhang stappen zetten.

Zijn er procedures afgesproken en bij iedereen bekend t.a.v. het signaleren en melden van schuldproblemen?

Binnen de toegang van het gehele sociaal domein hanteert men een brede, integrale intake waar ook vragen over financiële problemen of het hebben van schulden onderdeel van uitmaken. Indien hiervan sprake is wordt doorverwezen naar de schuldhulpverlening.

1.5 De genoemde mentale problemen zijn typische executieve functieproblemen. De executieve functies zijn nodig om tot doelgericht gedrag te komen (zoals het organiseren en plannen van je financiën). Dat wordt hierdoor dus belemmerd. Het is zeer belangrijk om door ondersteuning en herstructureren van de financiën de schuldenaar weer het gevoel van controle terug te geven. Zonder dat competentiegevoel is de kans op recidivering groot.

We zijn het hier helemaal mee eens. Vandaar het voornemen om de positieve resultaten van de ZonMw pilot rondom Mobility Mentoring, zodra beschikbaar, zoveel mogelijk toe te passen in het uitvoeringsproces van de schuldhulpverlening.

Het inloopspreekuur is komen te vervallen. Nu moet je een afspraak maken. Werpt dit geen drempel op? In het kader van eigen regie is het misschien mogelijk dat burgers van tevoren een digitale Quick Scan uitvoeren, wetende dat niet iedereen een pc tot zijn/haar beschikking heeft. Schulden komen in alle lagen van de bevolking voor. Waar moeten inwoners van OA naartoe voor het inloopspreekuur? Voorkomen moet worden dat de bereikbaarheid een drempel vormt.

We zijn het eens dat bereikbaarheid nooit een drempel mag vormen. Gebleken is dat er te weinig gebruik gemaakt werd van het inloopspreekuur. Wellicht vanwege het taboe op het hebben van schulden. Mensen maken wel gebruik van de mogelijkheid om een afspraak te maken voor een adviesgesprek. Zodra we merken dat er weer meer behoefte is aan een spreekuur dan zullen we dit weer instellen. Het is niet mogelijk om thuis van tevoren een digitale Quick Scan uit te voeren. Het staat mensen natuurlijk vrij om via internet financiële zelftesten te doen.

1.6 In de nota wordt nauwelijks melding gemaakt van ouderen met financiële problemen. Deze groep zal niet snel aankloppen bij de gemeente. Onder hen is veel stille armoede. Dit is niet gelijk aan schulden. Wel wordt een beroep gedaan op de Ouderenbonden om de schuldenproblematiek bij ouderen op te lossen. Ouderen zijn geen speerpunt in de nota. Er is waarschijnlijk een overzicht van aantallen en leeftijden. Over hoeveel inwoners gaat het in de Gemeente?

Het percentage ouderen in de schuldhulpverlening is in Ouder-Amstel rond de 4% (gegevens 2015) en derhalve is deze groep niet aangemerkt als aparte doelgroep of speerpunt. Zij mogen natuurlijk ten alle tijden gebruik maken van een adviesgesprek.

Er wordt niets gezegd in de nota over ZZP-ers, terwijl ook hier vaak sprake is van financiële problemen. Kan hierover iets gezegd worden in de nota?

In de nota staat in paragraaf 1.7 beschreven dat de gemeente Ouder-Amstel 2 soorten schuldhulpverlening kent. Ten eerste die voor inwoners zonder bedrijf en ten tweede die voor ondernemers en ex-ondernemers (die nog geen jaar geleden gestopt zijn met hun bedrijf en waarbij sprake is van een juridisch gecompliceerde schuldensituatie). Hieronder vallen ook ZZP-ers. Dit zal in de definitieve versie expliciet benoemd worden in de tekst.

Adviesgesprek: Voor wie zijn het maatwerk en meldingsadvies (naar wie gaat de melding)? Wat gebeurt er vervolgens?

Zie hiervoor ook de beschreven werkwijze onder paragraaf 2.3. Het meldingsadvies is voor de klant. Dit is een maatwerkadvies en kan bestaan uit tips om zelfstandig de financiële situatie te stabiliseren of het advies een aanmelding voor de schuldhulpverlening in te dienen.

"In essentie geldt dat men tevreden is over de uitvoering van de schuldhulpverlening binnen de gemeente Ouder-Amstel." Wie is men? De raad? In hoeverre zijn de betrokkenen (schuldenaars) zelf tevreden? Is hier informatie over?

Er is afgelopen jaren geen tevredenheidsmeting uitgevoerd onder de klanten die gebruik hebben gemaakt van de schuldhulpverlening. Onder 'men' wordt in dit geval verstaan: de verschillende stakeholders, uitvoeringpartners en samenwerkingspartners binnen de gemeente op het terrein van de schuldhulpverlening.

2.2.2 "Maar het hanteren van uitsluitingsgronden bij toelating tot een schuldregeling is in strijd met de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Dit in tegenstelling tot het hanteren van weigeringsgronden." Dit stuk is onduidelijk. Wat is hier de boodschap/conclusie?

De tekst is inderdaad niet helemaal duidelijk en derhalve iets aangepast. De boodschap is dat je als gemeente mensen (tijdelijk) kan weigeren voor schuldhulpverlening (zie hiervoor paragraaf 2.2.4). Of dit het geval is zal blijken na een individuele intake. Het bij voorbaat categoriaal uitsluiten van groepen mensen (zoals bijvoorbeeld huiseigenaren) is in strijd met de Wgs. Dit hebben we, in tegenstelling tot andere gemeenten, niet gedaan en zullen we in Ouder-Amstel ook niet gaan doen.

2.2.3 "Een regelmatig voorkomend probleem is dat mensen niet goed geïnformeerd zijn." Dit is een heel belangrijk punt om ervoor te zorgen dat schuldenaars tijdig hun weg weten te vinden naar de gemeente. Hoe wordt dit verbeterd? Krijgen schuldenaars bij het adviesgesprek schriftelijke informatie, die tevens mondeling wordt toegelicht? Er is regelmatig sprake van laaggeletterden of personen die slecht Nederlands spreken/begrijpen.

Dit is een veelvoorkomend probleem in den lande. In Ouder-Amstel zijn we er zeer alert op dat iedereen juist geïnformeerd wordt. Daarom zijn de gesprekken altijd maatwerk en 1 op 1 met een persoonlijk advies. Indien gewenst of noodzakelijk kan er altijd iemand meekomen naar het gesprek. Dit kan iemand uit het eigen netwerk zijn of bijvoorbeeld een cliëntondersteuner van MEE of vluchtelingenwerk. Ook wordt samengewerkt met het maatschappelijk werk en Coherente.

2.2.6 In de nota wordt niets gezegd over privacy. Op welke wijze is deze gewaarborgd, bijvoorbeeld bij meldingen in Multisignaal? Hoe werkt een dergelijke melding en hoe is de privacy gewaarborgd? Bij de aanpak via MaDi is de privacy ogenschijnlijk niet gewaarborgd.

In voetnoot 4 wordt verwezen naar de gemaakte afspraken rondom het uitwisselen van gegevens. Meldingen in Multisignaal kunnen zondermeer nooit gedaan worden zonder toestemming van de ouders en/ of jongere zelf.

3.1 "In Ouder-Amstel gaan we de komende jaren kijken wat we nog meer kunnen doen om de schuldhulpverlening zo toegankelijk mogelijk te maken." Hierbij is vooral ook het aanpakken van het taboe en ook de toegang tot heldere informatie over de schuldhulpverlening heel belangrijk. Wat zijn hier de concrete ideeën/plannen?

In het beleidsplan zijn de kaders aangegeven. De kaders dienen door de gemeenteraad te worden vastgesteld. Het vertalen naar de praktijk ligt meer op uitvoerend niveau en zal, na besluitvorming door de raad, verder worden uitgewerkt. Het plan is om specifieke doelgroepen te voorzien van extra voorlichting en advies. Daarnaast zal het onderwerp bespreekbaar gemaakt worden tijdens de keukentafel gesprekken.

3.2.1 "Zullen er in samenwerking met de scholen voorlichtingsactiviteiten georganiseerd worden in de week van het geld." Een goed initiatief, maar eigenlijk zou hier op scholen meer structureel en frequent aandacht aan besteed moeten worden bijvoorbeeld in het kader van het vak 'burgerschapsvorming'. Dit is mede belangrijk om intergenerationele overdracht tegen te gaan. Ook zouden scholen voorlichtingsbijeenkomsten kunnen organiseren voor ouders over verstandig financieel opvoeden (zakgeld, kleedgeld, e.d.).

We zijn het als college met u eens dat onderwijs een geschikte partner is om kinderen en jongeren te bereiken. Maar de gemeente gaat niet over het programma van de scholen. Scholen kunnen ook niet op alle onderwerpen acteren. Daarom wordt in goed overleg tussen de gemeente en scholen besproken wat zij wel of niet oppakken.

Wat is de rol van jongerenwerk in de signalering van schuldenproblematiek? Wat houdt de brugfunctie meer concreet in?

Het jongerenwerk geeft advies en voorlichting aan jongeren. Zij kunnen jongeren doorverwijzen. Ook onderhouden zij, als jongeren dat willen, waakvlamcontacten met jongeren waar nog wel een oogje in het zeil wenselijk is. Het jongerenwerk vervult daarmee een brugfunctie in het op en afschalen van zorg.

3.2.2 Wie/welke organisatie voert de voorzieningencheck uit? Worden daarbij de mogelijkheden uit het declaratiefonds (uitputtend) meegenomen? Is het de intentie om de het voorzieningenpakket in het declaratiefonds aan te passen dan wel uit te breiden t.b.v. de schuldenproblematiek?

Duo+ doet tijdens een schuldhulpverleningstraject altijd een voorzieningencheck. Ook sociaal raadslieden of het juridisch loket kunnen, voor mensen met een laag tot modaal inkomen, een voorzieningencheck uitvoeren en mensen op basis daarvan adviseren over de bestaande mogelijkheden. Besluitvorming over het al dan niet uitbreiden van het voorzieningenpakket in het declaratiefonds valt niet onder dit beleidsplan, dit komt op korte termijn terug in de evaluatie en aanpassing van het minimabeleid.

Er is een 'Regeling Tegemoetkoming Meerkosten Medische Gronden'. Deze regeling zou gebruikt kunnen worden om in bepaalde gevallen schuldenproblematiek te verlichten. Doet de gemeente OA hier iets mee en is deze regeling bekend bij schuldhulpverleners?

Indien mogelijk wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande regelingen ter verlichting van de schuldenproblematiek. De schuldhulpverleners zijn hiervan op de hoogte. Evenals van bijvoorbeeld de CAV (Collectieve Aanvullende (ziektekosten) Verzekering vanuit het minimabeleid.

3.2.3 De Adviesraad is unaniem positief over 'Vroeg Eropaf'.

- 'Vroeg Eropaf' lijkt een zeer veelbelovende aanpak, los van de vraag in welk deel van de gemeente zich schuldenproblemen voordoen. Waarom zou men moeten aansluiten bij de Diemense aanpak omdat de problemen meer voorkomen in Duivendrecht? Deze redenering lijkt (op deze manier weergegeven) niet logisch.

Wij zijn verheugd over het feit dat de Adviesraad unaniem positief is over 'Vroeg Eropaf'. De tekst in het plan is aangepast. De komende maanden zal worden onderzocht bij welke gemeente wij het beste kunnen aanhaken, Diemen of Uithoorn.

- Gemeente Diemen maakt gebruik van MaDi voor de schuldhulpverlening, Uithoorn neemt het concept over en Ouder-Amstel wil ook aansluiten. Is hier sprake van een harde aanpak? De werkwijze staat enigszins haaks op de uitgangspunten van zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. Crediteuren kunnen wanbetalers melden bij MaDi en zij stappen op de wanbetaler af en er start veelal een integraal traject. De Adviesraad vraagt zich af of het niet beter is om eerst te informeren wat er aan de hand is zonder dat er gelijk een schuldhulpverlener wordt ingeschakeld.

Bewoners met een huurachterstand worden inderdaad eerst geïnformeerd door de verhuurder. In overleg met de betrokkenen worden vervolgens in een vroegtijdig stadium de mogelijke financiële problemen besproken en wordt gemeentelijke schuldhulpverlening aangeboden. Zonder 'Vroeg Eropaf' komen wanbetalers vaak pas in beeld bij een dreigende uithuiszetting en is inzet van (schuld) hulpverlening vaak niet meer mogelijk. Via 'Vroeg Eropaf' wordt juist ingezet op het voorkomen van huisuitzettingen.

3.2.4 De budgetcursus lijkt meer een preventieve maatregel of voor lichte gevallen, die het potentieel hebben om met wat training hun zaken zelf op orde te krijgen. Het is bovendien niet op maat. Blijkt ergens uit dat dit voldoende effectief is?

De afgelopen periode is nauwelijks gebruik gemaakt van de budgetcursus. Er kan dan ook niets gezegd worden over de effectiviteit ervan. Toch willen we de mogelijkheid voor het inzetten van deze lichte training handhaven mocht blijken dat hier toch weer meer behoefte naar komt (bij inderdaad veelal de 'lichte gevallen')

"Er zijn relatief veel mensen die in de problemen komen doordat ze geen belastingaangifte doen, de belastingen niet op orde hebben of onterecht wel of geen toeslagen ontvangen. Deze mensen kunnen zolang dit niet op orde is geen schuldhulpverleningstraject beginnen en het beschermingsbewind kan te zwaar zijn." Hier is niet duidelijk waarom mensen geen schuldhulpverleningstraject in kunnen gaan wanneer er problemen zijn met de belastingen. Hier is toch ook gewoon sprake van schuldenproblematiek? Wat maakt deze (grote) groep anders?

Als de belastingen en toeslagen niet op orde zijn kunnen mensen geen schuldhulpverleningstraject starten omdat de belastingdienst namelijk nog nieuwe aanslagen op kan leggen aan mensen. Daardoor zouden er dus ook weer nieuwe schulden kunnen ontstaan tijdens het traject. Dit moet voorkomen worden. Bij aanvang moet alles stabiel zijn om te voorkomen dat er tijdens het traject nieuwe problemen ontstaan. Mensen in de Schuldhulpverlening hebben slechts een minimum om van rond te komen en hebben geen mogelijkheid om een nieuwe tussentijdse belastingaanslag of vorderingen terug te betalen. Bij de start van een traject wordt door iedereen een schuldenlijst ondertekend. Deze moet kloppen, er mogen daarna geen (onvoorziene) nieuwe schulden meer bijkomen omdat dan het voorstel dat naar schuldeisers is gegaan helemaal anders zou zijn.

Overigens is dit een landelijk probleem, dat lastig op te lossen is. Hiervoor zou misschien een stelselwijziging moeten komen. In het huidige stelsel krijg je namelijk eerst je toeslagen en pas daarna volgt toetsing of je er recht op hebt. Bij wijziging van privésituatie kan het recht op toeslagen enorm anders worden. Als dit te laat of niet wordt doorgegeven aan de belastingdienst moet het teveel aan ontvangen toeslagen worden terugbetaald. Daar hebben mensen echter meestal niets voor opzij gelegd. Soms bewust maar meestal uit onwetendheid.

"Voorgesteld wordt om een structurelere oplossing voor het probleem met de belastingen te zoeken. Hiertoe zal een kosten-baten analyse gemaakt worden. Verschillende mogelijkheden zullen onderzocht worden." Dit klinkt nogal vrijblijvend voor een veel voorkomend en ernstig probleem. Waarom het onderscheid met andere vormen/oorzaken van schuldproblematiek? Het zou nuttig zijn om hier te vermelden welke mogelijkheden onderzocht zullen worden, niet slechts één voorbeeld.

De gemeente Ouder-Amstel is, zoals bovenstaand beschreven, niet de enige gemeente die aanloopt tegen het 'belastingen probleem'. We doen echter al heel veel. In sommige gevallen kan de belastinghulp van Coherente uitkomst bieden. Ook vakbonden en ouderenbonden bieden, na betaling van het lidmaatschap, gratis ondersteuning. Deze hulp blijkt echter niet voor iedereen afdoende. Soms wordt dan beschermingsbewind ingezet als middel om alles op orde te brengen. Dit is echter een zwaar middel. Vandaar dat wordt voorgesteld om nog naar andere oplossingen te zoeken. Er worden in het beleidsplan twee mogelijkheden beschreven. Enerzijds samenwerking zoeken met de Stichting Belastingwinkel Amsterdam. Anderzijds de mogelijkheid om te onderzoeken of incidenteel gebruik gemaakt kan worden van een belastingadviseur. We streven hierin zoveel mogelijk naar maatwerk. In overleg met de uitvoering zal gekeken worden naar de best passende oplossing of nieuwe mogelijkheden.

3.3 Sturingsinformatie: Kan er ook informatie verzameld worden over de oorzaken voor de schuldproblemen en eventueel over factoren die tot slagen of mislukken van een aanpak hebben geleid? Deze ervaringskennis kan zeer waardevol zijn naar de toekomst toe. Men zou bijvoorbeeld de hulpverlener en cliënt(en) onafhankelijk van elkaar een vragenlijst laten invullen (anoniem) over wat wel en niet werkte in de aanpak.

Deze tip zal als vraag worden meegenomen in de afstemming met de uitvoeringsorganisaties. Het zou fijn zijn als zij dit kunnen vastleggen in hun werkproces om op die manier ervaringskennis te genereren en op te bouwen, wat inderdaad belangrijk is voor de toekomst.

3.4 Op een van de laatste pagina's van de concept nota staat een overzicht van het budget met een onderverdeling. De hoogte van het budget lijkt niet in overeenstemming te zijn met de ambities in de nota. Cijfers van aantallen ontbreken. De begroting is opgesteld op basis van de reële uitgaven van de afgelopen jaren en is passend bij de gestelde ambities. Daadwerkelijke uitgaven hangen grotendeels af van het totaal aantal aanmeldingen schuldhulpverlening per jaar. Er is echter sprake van een openeinderegeling. De gemeente zal iedereen helpen.

Hoe zit het met de kosten van het beschermingsbewind? Uit een ander stuk zou blijken dat de gemeente OA deze kosten niet voor zijn rekening neemt in tegenstelling tot Uithoorn. Roept dit geen (enorme) extra drempel op voor schuldenaars om aan schuldhulpverlening mee te doen? Hoe is dit geregeld?

De gemeente Ouder-Amstel kiest er inderdaad voor om de kosten van het beschermingsbewind niet standaard voor iedereen te bekostigen maar deze kosten, indien mogelijk, af te laten gaan van de aflossingscapaciteit. Schuldeisers gaan hier veelal mee akkoord. Mocht dit niet zo zijn, of gaan de kosten beschermingsbewind ten koste van het leefgeld dan kan een aanvraag ingediend worden voor bijzondere bijstand bij de gemeente.

Nogmaals dank voor uw advies dat op een aantal punten verwerkt is in de nota. Hopende uw vragen en opmerkingen middels dit schrijven voldoende beantwoord te hebben. Mocht u hierover nog vragen of suggesties hebben dan kunt u per e-mail of telefoon contact opnemen met Franciska Ederveen. Zie het briefhoofd voor de gegevens.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Ouder-Amstel,

De gemeentesecretaris

De burgemeester

L.J. Heijlman

M.T.J. Blankers-Kasbergen